

po svetu“. Če smo pa pohvalili poučni del, moramo toliko bolj grajati pripovedni del letošnjega koledarja. Od koledarja in od „Večernic“ naše ljudstvo največ pričakuje. Ker so letošnje „Večernice“ bolj za otroke, bi bilo pričakovati, da nam poda koledar več poučnih spisov. V koledarju pogrešamo — zlasti letos — vseh boljših pisateljev. Res je nekaj krivde na slovenskih pisateljih, ki se tako malo brigajo za naš največji kulturni zavod, a vsa nikakor ni na njih. Če se pisatelji sami ne silijo s spisi, naj se odbor obrne do vsakega posamnega bolj znanega pisatelja in potrka pri njem večkrat. Kdor trka, se mu odpre. Mislimo, da bi odboru ne bilo treba vsprejemati tako slabih spisov, kot jih vsprejema sedaj, ko bi vpoševal naš predlog. Letošnji pisatelji se večinoma skrivajo za psevdonomi. Morda se zavedajo majhne vrednosti svojih spisov. V povesti „Očetova krivda“, ki je sicer najdaljši a najslabši spis, nam pisatelj F. . . . t pripoveduje ne posebno originalno snov precej nerodno. Preobširen, dasi lep, je popis semnja v mestu in istotako preobširen popis „žegnanja“, ker pisatelj take povesti ne rabi tako obširnih spisov. I. M. Dovič nam je podal dve sliki iz naroda. Prva „Po moži se ji toži“, ni ravno nova, vendar zna pisatelj pisati tako, da smo jo z zanimanjem brali. V drugi „Je tako, je“ naj bi izbral pisatelj v začetku kak lepši prizor. F. S. Šegula je napisal precej suhoparno dve kratki zgodovinski povestici. Osamelčev „Gospod Plavec“ se nam zdi najboljši pripovedni spis; odlikuje se po lepi dispoziciji in po lepem slogu. „Pod mogočnim varstvom“ je majhna povestica Severina Vodopivca, v kateri nam kaže pisatelj mnogo dobre volje, a malo sposobnosti. Zelo slabo je preskrbljen letošnji koledar tudi s pesmimi. Pričakujemo, da nas drugo leto odbor „Mohorjeve družbe“ razveseli z boljšimi pripovednimi spisi. A. M.

☞

Bodi svoje sreče kovač! Nauki za vsakdanje življenje. Spisal Jurij Trunk, izdala „Družba sv. Mohorja“ v Celovcu 1904. str. 143. 80. — „Kje je ključ do sreče?“ vprašuje g. pisatelj z Drag. Kettejem. Odgovarja z naslovom knjige: Bodi svoje sreče kovač! ter s tem tudi označuje njeno vsebino. Razpravlja torej o človeškem delovanju le v toliko, kolikor je človek sam vzrok svoje sreče ali nesreče. Noče razpravljati o tem, koliko družba vpliva na posamnike, ampak išče vzroka socialni bedi v človeku samem. Prav je, da rešuje socialno vprašanje tudi od te strani, kajti čeprav so slabe družabne razmere prvi vzrok soc. bede,

je vendar tudi človeško lastno delovanje vir njegove sreče ali nesreče. Trojni vir sreče navaja pisatelj: delo, varčnost in srb za zdravje, knjigo pa završuje jedrnato pisan članek o alkoholizmu.

Pisatelj tvarine ni uredil sistematično, ampak je postavil samostojne članke kakor v izložbi drugega poleg drugega, vendar pa je celota lepa in ugaja. Vprašanje o delu rešuje z edino pravega stališča, namreč na podlagi dogme o izvirnem grehu. Po njem nam je delo, ki je bilo prej veselo in blažljivo, postalo v „kazen in prokletstvo“ (str. 9). Pogrešamo pa tukaj natančnejše distinkcije. Označiti bi bilo treba jasneje, kako umeti stavek, da nam je delo v prokletstvo, ker nam je tudi v blaženost, kajti po grehu mi kaže ravno delo pot do rešitve.

Izvrstno je opisal krščansko mišljenje o delu in ga primerjal z mišljenjem modernih poganov, ki so zavrgli staro geslo: Moli in delaj! „Pravi in zadnji vzrok naše socialne bede je odpad od krščanstva, odpad od vere, popolna verska nebrižnost, katera vlada tako zelo v javnem in družabnem življenju“ (str. 20.).

Dejstvo, da je naš kmet premalo „napreden“ (str. 27), je resnično, ker se drži še vedno starega kopita tudi tam, kjer mu je to v škodo. Tega pa ni kriv vsega sam, kajti neštevilni njegovi sovražniki, ki od vseh strani preže nanj, mu dajo dosti povoda, da je nezaupen. Manjka mu tudi izobrazbe, da bi mogel svojo metodo dosti izpreminjati. Odgovornost močno zadene fiste, ki so mu dolžni dati izobrazbe, pa tega ne store.

Precelj obširno govori pisatelj o varčnosti. Na 36 straneh podaja pisatelj veliko praktičnih navodil za vse vrste ljudi. Zlasti nam je uga-jalo, da je podal toliko nasvetov za nedoraslo mladino, kako jo vaditi v varčnosti. Za otroke priporoča šolske hranilnice, ki imajo velik nra-vni in vzgojni pomen, za odrasle pa čebelice. Varčnost priporoča zelo intenzivno, tako da je bil v nevarnosti, da bi zašel v ekstrem in napeljeval v skopost, pa se je znal dobro držati zlate srede. Pogosto poudarja, da je varčnost čednost, ki se mora torej ogibati obeh ekstremov. Poleg varčnosti pa opisuje tudi nji sorodne čednosti, ki so mu obenem motiv hranjenja. Glavno navodilo k varčnosti pa je, da človek vedno bolj zmanjšuje svoje potrebe (str. 59). Ta oddelek je najbolje obdelan in je nekako središče cele knjige. Ko govori o skrbi za zdravje, se obrača proti strastem, ker ravno te najbolj škodujejo zdravju, če prekoračijo svoje meje. Življenje po krščanskih načelih je najboljši porok za zdravje. O strasteh govori večinoma le z zdravstvenega stališča.

Pisava knjige je jako preprosta, brez blestečih fraz in umetno sestavljenega sloga; čisto po domače jo pove, kakor se pogovarjajo prijatelji med seboj. Dolgega dokazovanja tu ni, dokazi so kratki pa jasni in prepričevalni, podprti s svetopisemskimi reki, pa tudi z narodnimi pregovori, primerami in zgledi. Zdi se mi, da je bil pisatelj z zgledi pač nekoliko preradodaren, saj je ni strani brez zgleda. Vendar so zgledi skrbno izbrani, tvarini primerni in tako vplivajo na razum in zlasti še na voljo. Primere so splošno skrbno izbrane, nekaj pa jih je le predomačih; v navdušenju, da bi stvar krepkeje izrazil, se je včasih dal zapeljati robotim izrazom. Izbrane kitice iz slovenskih pesnikov v začetku vsakega odstavka se dobro prilegajo, tudi v sredi in na koncu odstavkov rad pojasnuje svoje trditve s pesniškimi citati. Občudovati moramo njegovo pridnost v tem oziru, skoraj iz vsakega slovenskega pesnika nam podaje kak citat.

Želimo tej potrebnim knjigi obilo uspeha med ljudstvom!

M. K.

HRVAŠKA.

Viktor Car Emin: **Usahlo vrelo.** Pripovijest. Izdala „Matica Hrvatska“ 1904. Str. 235. 80. — Zadnji čas smo postali tako bedni. Vse v literaturi plaka, plaka, vse preliva srčno kri, povsod solze v očeh in obup na ustnicah. Nikjer poti k veselju, blagostanju, k življenju, nikjer steze navzgor, ker se vsa pota znižujejo in gredo navzdol, vedno navzdol, tja, kjer kraljuje smrt in kjer spe grobovi. Tako smo se že privadili misli na umiranje, da se nam niti čudno ne zdi, če ne prisije na ponižno stezo naše literature nikdar vesel žarek svetlega solnca — čisto naravno se nam zdi, da gremo vedno navzdol, da je cilj našega popotovanja grob in naša usoda smrt . . . Literatura samo plaka in čaka časa, da se zasuje veliki grob, ki je sprejel vase celi umirajoči narod, ki ni imel dosti moči za življenje. In šele ko človek sreča krepkega moža z močno pestjo, z upanjem v očeh in z navdušeno preroško besedo na ustnicah — tedaj zapazi prav bedo svoje onemoglosti, smešnost svojih otročjih solza in nesrečo svoje nemoške vdanosti. Zaželi si krepke volje, močne pesti ter dela, dela, ki vse rešuje, vse povzdiguje, vse obnavlja . . .

In tak mož je Car Emin. Junak se mu vrne v domovino in vidi povsod umiranje, „vse poka, vse se trese, vse diha pusto bedo, vsega, vsega se prijema duh starosti, vsega . . .“

(str. 14). A Ivan Ivančić je že kot otrok čutil v sebi „nekak nagon, ki ga je odtujeval od starega, nekako nenaklonjenost proti vsemu, kar je izročeno večnemu dremanju in brezkoristni, leni nedelavnosti“ (str. 15). Ivanu je ves rojstni kraj že obubožal. Morje, njihovo zvesto, ljubljeno morje, se jim je izneverilo, zapustilo jih je, kakor bi zapustila mati otroke, da se ne vedo kam obrniti v težki bedi. Nekdaj so imeli ladje in njihova jadra so jih nosila po širnem svetu — bili so bogati in srečni in zadovoljni. A prišel je čas, ko so se morala umakniti bela jadra ponosnim dimnikom, in Ivanovi rojaki so propadali. Zadnja ladja jim zgori in oni ostanejo ob obrežju kakor ptič, ki je padel iz gnezda in ne more več nazaj — samo sovraštvo jim še tli v srcu, sovraštvo do teh ponosnih dimnikov, do vsega novega. Tako padajo v vedno večjo bedo, bližajo se smrti kakor studenec ob morju, ki je usahnil in ki čaka velike žrtve dveh ljubečih src, da ga zopet oživi. „Naš narod ima poprečno krasne sposobnosti, bistroumen je in lahko umeva! . . . Samo ko bi bil kdo, da ga vodi. Toda ne mislim, da ga vodi tako na papirju, s samo besedo, ampak tudi z dejanjem. . . In tudi žrtve so potrebne . . . nekdo mora pasti . . .“ govori Ivan (str. 60.). In on premišljuje, „ali bi se dal z novo silo oživiti oni studenec nekdanjega sijajnega življenja“ (str. 123). Jadrenice so uničene, a Ivan hoče pogovoriti rojake, naj si zgrade parobrode, da ne ostajajo za napredkom, da se rešijo smrti, da ožive mrtvi studenec. A tu je treba žrtev . . . ljudje se upirajo, nečejo ničesar slišati o „prokletih parobrodih“, o nezvestem morju. A pravljica zahteva žrtve dveh src, da oživi mrtvi studenec, in Ivan žrtvuje sebe: svojo ljubezen položi kot dar na mrtvo skalo — in čudno — novo življenje kipi iz nje. Ivan se odreče svoji ljubezni, da pridobi s tem najbogatejšega moža za svoj načrt. Lepša polovica duše mu je uničena, „a zunaj na odprtem morju se dviga visoko v zrak črni dim, kot blisk plava po gladini parobrod — prvi domači parobrod . . . Gleda Ivan. Od mrtvega studenca . . . gleda on svoje delo, gleda valove, ki jih je razburil parobrod, in v zamolki njihovi pesmi sliši hvalo za ono delo . . .“ (str. 234, 235).

Car Emin nam je krasno naslikal življenje umirajočega pomorskega mesta, kakor bi dvignil zastor in nam pokazal pokrajino, ki spi in čaka solnca, da jo obsije in zbudi v njej vso veliko moč, vso zvezano silo. Izvrstno je rabil moderno tehniko, pri tem pa se je znal varovati mnogih slabosti sedanje moderne. Precej kaže še značaj starejših pripovedovavcev, kar pa ni